

Laureà Dalmau i Pla (Agullana, 1886 -Girona,1969)

«Metge de professió, instal·lat a Girona, Dalmau va compartir les dèries de tots els joves lletraferits de la Girona d'abans de la Guerra Civil»

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Dijous de la setmana que ve es presentarà, a l'Ajuntament de Girona, la novel·la de Laureà Dalmau Per Morellàs a les Illes (Girona, Curbet edicions Liberalia, 2013). Un text que, ara, els néts han volgut rescatar i que més enllà de la seva condició de "Narració anecdòtica", té perfils autobiogràfics de l'estada de l'autor en aquestes contrades durant els seus anys d'exili. Un exili que va passar entre Perpinyà i les Illes, a tocar de la seva Agullana nadiua, com si volgués tocar-la allargant el braç o sentir-la enfilat en un cim i deixant anar la mirada enyoradissa pels pendissos pirinencs.

Metge de professió, instal·lat a Girona, Dalmau, que es va casar amb la Laura Norat, del cafè Norat de la Rambla, va compartir les dèries de tots els joves lletraferits de la Girona d'abans de la Guerra Civil. Molt amic de Miquel de Palol, van promoure conjuntament la revista Catalanitat. Activistes polítics i literaris van sacsejar els fonaments d'una ciutat morta i, en aquest ambient, Laureà Dalmau va escriure versos que serien reconeguts en Jocs Florals, narracions que es publicarien aviat com Cercant la fossa (1908), o obres de teatre com Sacrilegi, que el 1918 seria estrenada al Teatre Municipal de Girona i que es va editar en la col·lecció dels quaderns de "Lectura popular". La família conserva altres obres igualment inèdites que caldrà estudiar i segurament editar. Comença, d'aquesta manera, la reparació d'un oblit, la restitució del reconeixement degut, l'homenatge ciutadà.

Mogut per la política va militar al Centre Nacionalista Republicà de Girona, s'incorporà, el 1931, a la Diputació Provisional de la Generalitat de Catalunya creada el maig de 1931, després de la proclamació de la República el 14 d'abril. Aquesta Diputació Provisional va ser la que va impulsar el procés estatutari i la que va nomenar la ponència que havia de redactar el projecte d'Estatut redactat a Núria. Afiliat a ERC, es presentà per Girona a les eleccions de novembre de 1932 i fou elegit diputat al Parlament de Catalunya. Aquesta adscripció li va valdre un retret, explicat pel primer governador de Girona de la República, Claudi Ametlla, a les seves Memòries polítiques: "Encara ens cal parlar d'altres personalitats republicanes de Girona. En primer lloc de Laureà Dalmau, metge i poeta, amb un peu a Acció Catalana i un altre a l'Esquerra. Contra tota lògica aquest home, enemic de tota aventura extremista, es decantà cap al partit gran: el que podia donar actes. El qual en efecte el féu diputat al Parlament de Catalunya". En iniciar l'exili, a la vista del gran daltabaix, del desastre, Ametlla li va fer retret de la seva adscripció al partit gran quan es van trobar; devia ser una topada molt desafortunada que dugué Ametlla a disculpar-se'n a les mateixes Memòries: "Si mai llegeix aquestes ratlles, li demano que vulgui perdonar-me l'airada envestida, filla de la desesperació de qui mesurava com ell mateix la immensitat de la caiguda".

Fou detingut i empresonat arran dels fets del sis d'octubre a Girona, i sortí en llibertat el 16 de novembre de 1934.

Consta encara la seva presència activa a Catalunya l'1 d'octubre de 1938. Després, i amb el desenllaç imminent del final de la guerra i la derrota de Catalunya, va emprendre el camí de l'exili sense sortir de terra catalana i movent-se entre Perpinyà i les Illes. Amadeu Hurtado, a les seves Memòries, publica una fotografia de grup a Perpinyà en la qual hi figura Laureà Dalmau. Mentre ell romania exiliat, el seu fill Francesc Dalmau Norat havia arribat a Anglaterra i col·laborava amb els aliats en el desplegament de les forces que havien d'acabar amb el nazisme. Ara sabem que el que el pare no va poder veure, ni viure, ho viuria intensament el seu fill, que seria alcalde de Palamós i també, com el seu pare, diputat al Parlament de Catalunya de la Generalitat restaurada.

Es resistí a rebre cap tracte de favor que se li ofería arran del salvament que una de les seves filles va fer, a la Fosca, d'un alt dirigent del règim i retornà a Catalunya, per voluntat pròpia, el 1948.

Els vint anys llargs que viuria a Catalunya des del seu retorn de l'exili el 1948 van escolar-se en l'exercici privat de la medicina i en la constatació que tot el seu delit per la literatura, per la política i per Catalunya havia de viure silenciats. Les seves cartes traspuen tristesa, desesperació, ràbia i impotència.

És el sentiment que desprèn la carta a Josep Tharrats del 22 de desembre de 1952, en la qual alhora que s'excusa per no respondre-li les cartes li confessa que "en mi ja no hi queda més que la vida vegetativa, des del moment que he quedat pobre i desvalgut de tots els meus ideals". Pocs anys més tard, el 1955, escriu una carta a Josep Grahit en resposta i agraïment per la tramesa de publicacions i informació de les activitats dels gironins de Barcelona. Si el 1952 era ell que estava desvalgut, ara és la ciutat i la seva ànima que és morta, alhora que ell confessa haver perdut el fil i la memòria de la seva condició d'escriptor:

"Girona, 8 març 1955. Sr. Don Josep Grahit. Barcelona.

Ben estimat amic: Et remercio del teu bon record, enviant-me primerament el teu opuscle de les bodes d'or amb la literatura i posteriorment les invitacions a les conferències de la "Germandat de Sant Narcís".

Gairebé es pot dir que sou els enyoradissos de la nostra ciutat els que manteniu el foc sagrat de la seva devoció: ací, en plena ciutat, l'ànima de la mateixa sembla morta. La nostra generació no ha tingut descendència, probablement per haver perdut aquell afany de personalitat amb què volíem embolcallar les seves pedres mil·lenàries.

T'agraeixo l'amistosa al·lusió que em fas en la teva "Festa íntima": jo gairebé ja no em recordo d'haver escrit mai. Ja devies veure que Los Sitios t'ho reproduïen, traduït naturalment! Què hi farem!

No he vist en Palol per preguntar-li si havia rebut la teva tramesa però lògicament s'ha de pensar que sí, ja que, a més que el carrer era ben posat, el seu nom deu ser abastament conegut pel seu carter.

Repeteixo el meu agraïment, encarregant-te mil records pels teus i una fraternal abraçada per a tu. Laureà Dalmau."

I, sobretot, la gran decepció en el seu amor a Catalunya, "no poder esperar veure la rehabilitació de Catalunya", li diu a Josep Tharrats el 17 de març de 1962, reblant el clau d'una carta anterior d'un altre Sant Josep: "...Tot plegat resta un buit esgarriós...Quin pecat deu pagar la nostra Catalunya?, la nostra Pàtria, la nostra Veritat que tota vegada vagi morint sense una resurrecció visible? Sento la vergonya d'ésser català; el que abans era un privilegi aviat serà un escarni. Ni tu ni jo pesarem res a la balança futura, quan es destriïn les responsabilitats i els pecats contra la pàtria. La nostra excepció no serà tinguda en compte per ningú."

Aquest lament per l'oblit, l'abandonament, la deserció, la manca total d'esperança es trasllada en una carta a Tharrats del 17 de març de 1967, al terreny personal i a la seva condició d'escriptor: "Una altra il·lusió que tenia però que, fa temps, l'he deixat ben arraconada era que algú, familiar o no, recordés que quan tenia vint anys havia escrit uns versos."

Els versos els rescataria la "Nit de poetes" de 1996 i, ara, els néts recullen el repte d'aquella carta de 1967, editen aquesta novel·la i posen els fonaments de la plena restitució i rehabilitació de la memòria de Laureà Dalmau i Pla, metge, escriptor i polític gironí enamorat de Catalunya.

Font del document:

http://www.diaridegirona.cat/opinio/2013/07/05/laurea-dalmau-pla-agullana-1886/624858.html?utm_source=rss